

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah štev. 3.

Št. 10.

V Ljubljani, 31. maja 1897.

Leto XIV.

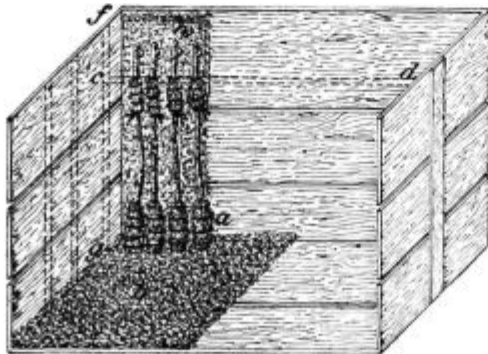
Obseg: Vlaganje cepljenk v mah. — Vpliv bakrene galice na rastlinsko rast in na pridelek. — Škropite podložena račja jajca s toplo vodo. — Zakonske naredbe glede postopanja, kadar se pokaže trtna uš. (Konec.) — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Vlaganje cepljenk v mah.

S tem delom se lahko prične že februarja meseca ter se nadaljuje do konci maja. Mesto da se v roki cepljene trte vložijo naravnost v trtnico, vložijo se poprej v zaboj ter se obdajo od vseh strani z mahom. V ta namen se korenjak in ključ cepita na isti način, kakor je bilo že opisano, samo cepilno mesto se ne zaveže tako trdno in se nič ne namaže, le konec vrhu cepiča, in to s cepilno smolo.

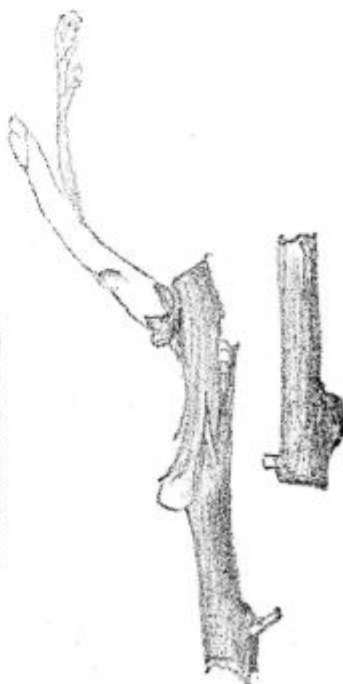
Če se cepijo ključi, ovije se nekoliko mahu okrog spodnjega konca, kjer mora podloga napraviti koreninice, ter se priveže z rafijo, špago ali tanko bekico, da ne odpade (pod. 22. a); tudi okrog cepljenega mesta se dene mah, ni pa to neobhodno potrebno; korenjaki (bilfe) se ne zavijajo.

Tako cepljeni korenjaki ali ključi se postavijo drug poleg drugega, v oddaljenosti 1 cm, v zaboj (pod. 22.), v katerega se je poprej na dno nastlalo 6—8 cm na debelo vlažnega mahu (podoba 22. b). Mah se nekoliko z roko pritiska, da ni preveč rahel. Ko je končana ena vrsta, dene se med posamezne cepljenke še nekoliko mahu, posebno trdno med korenine, ker drugače nekatere podloge kar tu poženo poganjke.

Podoba 22.

Potem se na vrsto počes naloži 3—4 cm na debelo zmočenega mahu, nad cepiči in nad koreninami več kakor na sredi, ter se prične polagati druga vrsta ravno tako, kakor prva. Med vsako vrsto se lahko po celem zaboju počez položi letvica

Podoba 23.

(pod. 22. c d). S tem se enakomerno oddalji vrsta od vrste. Če se vsako leto rabijo isti zaboji, se ob straneh pokonci pribijejo posebne letvice (pod. 22. f g), na katerih so zareze, v ktere se vtikajo počezne letvice, tvorče enakomerno oddaljenost.

Ko je vložena kaka vrsta, se še nekoliko polije z ne prav mrzlo vodo, da mah dalj časa ostane vlažen, kadar je pa napolnjen ves zaboj, nameče se na vrh še 4—6 cm mahu prav na rahlo (pod. 22. h), se še nekoliko zmoči in potem se zaboj pokrije s pokrovom in se postavi

v klet, cvetičnjak, hlev ali pa kam na prosto.

Če so zaboji v kleti ali cvetičnjaku, naj se pazi, da je v njih toplota vedno med 20—25° C. V hlevu se

zaboj postavi k jaslim ali nad nje, na prostem pa na bolj solnčen kraj in v zavetje, v zemljo ali v mešanec, ter se obda okrog in okrog z vročim gnojem, da se vedno obdrži kolikor mogoče enaka toplota.

Če je toplota enakomerna, začno cepiči poganjati v 2—3 tednih. Ti poganjki kmalu pririjejo skoz mah. Ko se to zgodi, zrahlja se nekoliko mah vrhu cepičev ali se nadomesti z rahlejšim, nepokvarjenim, da poganjki lažje rastejo. Ako zaboji niso naravnost razpostavljeni solnčnim žarkom, odstrani se lahko pokrov. Ker razven cepičev poganjajo tudi podloge, priščipavati je treba njih poganjke, kakor hitro se prikažejo na vrhu. Ti se spoznajo na močnejši rasti, na rdečkastih vrhah ter ostro nazobčanih listih.

Da cepljenke ne trpe suše, polivajo se vsak teden z mlačno vodo, in sicer po nekoliko od zgoraj, po nekoliko skoz zabojeve špranje. Preveč se ne sme močiti, ker se drugače rada naseli plesen in cepičevi konci začno črneti. Kakor hitro se to opazi, se mora odstraniti pokrov in plesnivi mah. V čistem, snažnem mahu se cepljenke veliko bolje ohranijo in se jih več prime, kakor v nečistem, z zemljo zmešanem.

Mesto da se v zaboje vlaga vsaka cepljenka za se, poveže se jih po 5 ali 10 skupaj ter se polože v zaboj, kakor je gori opisano. Da je voda bolj gorka, se pusti po cel dan v posodah blizu peči ali v hlevu. Mlačna voda (20—25° C.) pospešuje rast, ker ne zmanjšuje topline, kakor mrzla.

Ko so cepičevi poganjki dolgi 6—10 cm, jih je treba privajati solncu na ta način, da se odprt zaboj razpostavlja solnčnim žarkom, in sicer po malem. Pri tem nežni poganjki polagoma ozelene, se utrdijo in se s podlogo bolje zrastejo. To je gotovo v nekaterih dneh in potem se lahko prične s presajanjem. Čim dlje pa trte ostanejo v zaboji, tem bolje je.

Če se je vse pravilno izvrševalo, kar tu navajamo, so cepljenke po 4—6 tednih od tedaj, ko so bile vložene v zaboje, sposobne za presaditev.

Tako vzgojene cepljenke se posade ali naravnost v vinograd, ali pa za eno leto v trtnico; zadnje je bolj priporočljivo. Pred saditvijo se cepičev poganjek skrajša na 3—4 liste in cepilno mesto se iznova poveže z rafijo ali z motvozom, da se cepič ne odlomi, ker je rahlo prirastel. Podoba 23. nam kaže tako cepljenko pred saditvijo. Oteklina na koncih cepilnega sklada so kalus. Zakrivanje in zasipanje, kakor tudi vse nadaljnje poletnje oskrbovanje se vrši isto tako, kakor pri sprotnem vlaganju v roki cepljenih trt v trtnico.

Pri vlaganju naj se cepljenke nikar ne razpostavljajo naravnost solnčnim žarkom ali vetrovom; solnčni žarki jih ožgo, vetrovi pa osmode. Iz zaboja naj se polagajo naravnost v zemljo ali, če to ni mogoče, koj, pa v škaf, napolnjen z vodo, ali naj se vsaj pokrijejo s kako vlažno cunjo. Če so bile cepljenke pred vlaganjem v zaboj obdane na spodnjem koncu z mahom, napravile so vanj mnogo korenin, ki so po nekoliko tudi skoz pririle. Ta zavitek (pod. 22. a), kateri se ne odstrani, jih sedaj varuje, da se pri jemanju iz zaboja ne polomijo, kar je velike važnosti.

Pri nas, v prisilni delavnici v Ljubljani, kjer smo letos tako vložili blizu 100.000 cepljenk, so cepiči v dveh tednih začeli poganjati in podloge napravljati koreninice. Posamezni cepičevi poganjki so v štirih tednih zrastle 20 cm dolgi. Toplina v kleti znaša vedno 20—25° C. Zrači se le ob lepem vremenu, in sicer so okna ob takih dnevih odprta od 11. ure dopoldne do 3. ure popoldne, ko je zunanji zrak najbolj gorak. Ko cepiči že močno

odganjajo, odstranimo nad njimi nahajajoči se mah, da morejo rasti neovirano.

Poganjki onih cepljenk, ki so hranjene v hlevih, kaj radi počrne. To posebno povzroča v hlevu razvijajoči se amonijak in premajhna zračnost; zato je bolje, cep-ljenke hraniti kje zunaj, na solnčnem kraju, ter zaboje obdati z vročim gnojem.

Vlaganje cepljenk v mah ima te-le prednosti:

- Ker imajo cepljenke koj v začetku primerno toplo in vlažno, prime se jih veliko več odstotkov, kakor pa, če jih naravnost vložimo v trtnico.
- V trtnico se vložijo le one cepljenke, ktere so že zrastle, oziroma one, ki kažejo, da se še zrastejo. S tem je prihranjenega precej dela in prostora.
- Vlaganje cepljenk v trtnico, oziroma v vinograd, se vrši v takem času, ko je bolj gorko, stanovitejše vreme in ko so se skončala vsa poglavitejša dela, n. pr. vlaganje ključev, obrezovanje, okopavanje vinogradov, gnojenje itd.
- Prihrani se enkratno odkritje in obrezovanje cepičevih korenin; kajti v tem slučaju se koreninice obrežejo le enkrat, in sicer konci julija ali začetkom avgusta, dočim se pri onih cepljenkah, ki se sproti vlagajo v trtnico, prvo obrezovanje vrši od polovice junija naprej, drugo pa meseca avgusta.
- Na ta način si cepljenke lahko vzgaja vsak vinogradnik, ker prvič to delo malo stane in drugič jih lahko posadi v kakeršno si bode zemljo. Rahla, bolj peščena zemlja ima seveda tudi tu prednost.

F. Gombač.

Vpliv bakrene galice na rastlinsko rast in na pridelek.

V „Nemškem medicinskem tedniku“ poroča profesor dr. Kobert o obče zanimivih rečeh. Opozarja namreč, da zadoščajo tudi najmanjše množine bakra, da se na trtah in na krompirju ustavi razvoj peronospor, in da je mogoče z dobrim uspehom škropiti trte in krompir z mešanico bakra in apna, ne da bi se bilo bati, da odpade listje. Galloway je svoje trte sedemkrat škropil, a grozdje je bilo nenavadno veliko, jagode pa jako sladke. V East-hamu (v Virginiji) je škropljenje podvojilo trtni pridelek. Sbbachinger je v vinorodnih okrajih Krems, Langenlois in Schönberg tri leta opazoval škropljene trte; na njih je bilo grozdje že zrelo, ko je na neškropljenih trtah jelo še le 10 odstotkov grozdov zoreti. Pridelek je bil pri škropljenih trtah osemkrat večji, kakor pri neškropljenih, katerim je peronospora močno škodovala. Pri škropljenih trtah je bilo vse listje še zeleno, ko neškropljene trte že davno niso več listja imele. C. Rum je v Bön-nigheimu na Virtemberškem videl vinograde, v katerih so bile zapored nektre trte škropljene, druge ne; škropljene so bile lepo zelene, druge pa ne; pri prvih je grozdje zorilo 14 dni prej, kakor pri zadnjih. Bolezen, vsled ktere odpada listje, se ni pojavila niti na škropljenih, niti na neškropljenih trtah. Tak, jako ugoden uspeh bakrene galice se potrjuje z vseh strani. Profesor dr. Kobert meni, da bakrena galica ne ovira samo razvoja peronospor, ampak ima krepilen vpliv na ves rast-linski organizem.

Frank in Krüger sta po izkušnjah prišla do istega spoznanja tudi glede krompirja. Po njihovem mnenju velja naslednje: 1.) Vsled škropljenja postane vsa listova tkanina debelejša in močnejša; 2.) zelenilo v listju se pomnoži; 3.) upodabljalna (asimilacijska) sposobnost se

poveča, zlasti se v listovih zelenih zrnih pomnoži škrob; 4.) izhlapevanje vode se trajno poveča; 5.) življenje listja se podaljša; 6.) krompir se bolj debeli in ima več škroba v sebi. — S tem je dognano, da ima baker tudi na krompir ugoden upliv, in sicer tako, da je nemogoč vsak ugovor. Profesor Kobert opozarja tudi, da je mnogo rastlin, ktere imajo v sebi baker. Tako se je v pepelu neke vrste detelje, imenovane panonska detelja (*Trifolium Pannonicum*), našlo 3 odstotke bakra, v pepelu dresna pa je našel 0.03 do 0.04 odstotka bakra. Baker se nahaja redno v raznih vrstah žita, v bananah, v rastlinah kakao, v kavovcu, v fižolu, v pesi, v korenju in v špinaci. Tudi trta je imela bržčas najprej tudi baker v sebi. To se sklepa iz tega, ker se v vinogradih nahajata dve vrsti polžev, ki sta, kakor mnogo drugih živalij, prvotno živele tod, koder so tla bakrenasta, in kamor tudi spadata.

Škropite podložena račja jajca s toplo vodo!

Vsakdo, kdor vzgaja race, je že zapazil, da mlade račice konec valjenja pač prederejo jajčjo lupino, da pa ne morejo iz lupine ven. Ves dan čivkljajo v svoji ječi, dokler naposled ne utihnejo za vedno. Ako se potem tako jajce odpre, se vidi, da so bile male peroti in puh nekako prilepljeni na jajčjo kožo in da se je bil v jajcu ves sok posušil. Radi tega je mlada živalca morala poginiti tisti dan, ko je zagledala luč sveta. Praktične izkušnje uče, kako je temu mogoče priti v okom. Posnemati je treba race same. Raca je vodna ptica in si vsled tega napravlja gnezdo v bližini vode — nekatere divje vrste na tleh ali v obrežnem grmičju, pa tudi na drevesih — od kodor mlade race potem padejo v mokri pesek ali v vodo ter veselo odplavajo za materjo. Ker je vlažna okolica, tudi jajcem nikdar ne primanjkuje potrebne vlažnosti. Raca valilka zapusti vsako jutro gnezdo, da poišče hrane. Trava je zjutraj rosna, in tu si raca zmoči trebušno perje; kadar se vrne v gnezdo, zmoči s perjem tudi jajca. Divja raca ravna torej z jajci nekako po Kneippovem načrtu; vsako jutro dobe jajca nekake mrzle obkladke, in to je jako dobro za spočetek v jajcu, zakaj prvotni hlad povzroči kasneje tem večjo gorkoto, in ta pospešuje razvoj spočetka. Vrh tega pa pride nekaj mokrote tudi v jajčjo notranjost ter zmanjša trdost lupine, tako, da mlada raca laglje pride iz nje. Domače race valijo malokdaj; navadno se račja jajca podlože kokošim. Kakor ta mačeha pozneje ne mara za račicami v vodo, prav tako ji tudi med 20 dnevnim valjenjem ne pride na misel, da bi se kopala. Vsled tega manjka podloženim jajcem mokrote. Razumen vzgajalec si pomaga na prav prost način, tako namreč, da jajca zadnji teden valjenja večkrat poškropi z mlačno vodo. Najbolje je, če to stori, kadar kokoš zapusti gnezdo, kar se navadno zgodi zjutraj. Pure ne zapuščajo rade jajec, zato jih je treba zjutraj in zvečer vzdigniti iz gnezd in izpustiti, med tem pa jajca poškopiti. Posledica temu je, da račice brez težave izlezejo iz jajec.

Zakonske naredbe glede postopanja, kadar se pokaže trtna uš.

(Konec.)

Ako se vresničita ta dva pogoja, oblastnija lahko prisilijo posestnika, da iztrebi trte, ki so okužene od trtne uši, in da razkuži tla. Razven tega pa se sme v okolici tega kužnega kraja, okrog njega, napraviti var-

stven pas; to se pravi, iztrebiti se smejo tudi trte, ki rastejo okrog kužnega kraja, in tam razkužiti tudi tla.

To se seveda zgodi radi tega, ker uči skušnja, da so v bližini okuženih trt, na kterih se je že zapazila trtna uš, še druge okužene trte, kterih se je že prijala trtna uš, pri kterih pa ni še moči razločno opaziti, da so obolele.

Iz tega se razvidi, da ima izkrčenje ali ekstinkcija v Avstriji, vsaj od leta 1883. dalje, samo zelo podrejen pomen. Na Nemškem pa se boré proti trtni uši največ z izkrčevanjem (iztrebljevanjem) vinogradov, kar se godi po ukazu oblastnij pod strogim njih nadzorstvom.

Ako bi kak posestnik hotel prostovoljno iztrebiti svoj vinograd, mora to naznaniti o pravem času glavarstvu. Glavarstvo nadzoruje krčenje in skrbi za to, da se sežgejo okužene rastline na licu mesta in da se sploh ravna z vso previdnostjo in se zabrani, da se trtna uš ne zanese drugam. (Razpis poljedelskega ministerstva z 21. dne februarja 1883. l.)

Po zakonu s 3. dne aprila 1875. l. je smela oblastnija prisiliti posestnika, v kterega vinogradu se je dobila trtna uš, da rabi proti njej žveplen ogljik ali druga uničevalna sredstva. Skušnja pa je dokazala, da ta metoda, ki je razmeroma jako draga, ni vselej primerna, in tako se je postopanje v novejšem času premenilo; odkar se je namreč izdal zakon s 27. dne junija 1885. l., št. 3. drž. zak. ex 1886., (§ 1), oblastnija ne more več prisiliti posestnika, da proti trtni uši uporablja žveplen ogljik ali enaka sredstva, ampak se vsakomur prepušča, ali hoče uporabljati to postopanje v svojem vinogradu ali ne.

Trtna uš in boj proti nji napravlja veliko škodo, in tu nastane vprašanje, ktera škoda se sploh povrne in kdo jo povrne. Tu je treba razločevati več slučajev.

Za porabo žveplena ogljika in dotične troške ne dobi posestnik vinograda nobene odškodnine, pač pa je pripravljeno poljedelsko ministerstvo, vsaj sedaj, ali dati v ta namen podporo, ali pa prepustiti posestniku vinograda žveplen ogljik po prav nizki ceni (navadno 7 gld. mtr. cent), in razven tega dobijo posestniki vinogradov, bodisi po posredovanju ministerstva ali kmetijskih družb potrebne brizgalnice na posodo, zastonj ali pa prav po ceni.

Edini slučaj, v kterem sme posestnik vinograda zahtevati odškodnino, je, ako se vinograd izkrči (iztrebi), pa le tedaj, ako se iztrebi vsled ukaza oblastnije. Ako torej posestnik prostovoljno iztrebi svoj vinograd, ne dobi odškodnine.

Kakor že zgoraj rečeno, se pri nas redko pripeti, da oblastnija zaukaže iztrebljenje; vendar pa je treba tu povedati, kakšno odškodnino sme v tem slučaju zahtevati posestnik vinograda in kako se pripravi dotični znesek.

V obče se mora v zmislu razpisa poljedelskega ministerstva z 29. dne julija 1888. l. št. 10828., odškodnina tako odmeriti, da v slučaju, ko gre za vinograde, ki so že okuženi, dobi posestnik 1kratno do 3kratno znesek, ako pa gre za vinograde, ki do tedaj še niso okuženi, 3 do 5kratno znesek katastrskega čistega dohodka dotične parcele, ki se iztrebi.

Ako je svet, ki se mora iztrebiti, izredno dober za obdelovanje, ali je nasajen s posebno dragocenimi trtami, ali pa je pridelek posebno čislav v trgovini, se sme odškodnina zvišati za 20 % omenjenega zneska. Pri mešanem obdelovanju se vzame, kakor je več ali manj trt, za trtni nasad čisti dohodek s $\frac{2}{3}$ do $\frac{1}{3}$ dohodka parcele.

Poizvedbe za določitev odškodnine se vrše v zmislu § 4. zak. s 27. dne junija 1885. l., št. 3. drž. zak. ex 1886., po okrajnem glavarstvu, ter se jih udeleži

eden ali več skušenih, zapriseženih zvedencev v zadevah trtne uši in oškodovanec. Razven tega je treba k poizvedbam povabiti tudi občinskega predstojnika. Kar se pri poizvedbah dožene, predloži se potem namestništvu. Ono zasliši glede visokosti odškodnine deželni odbor in potem določi, in sicer „ne da bi bilo vezano na mnenje zvedencev, ki so bili pri poizvedbah, odškodnino v znesku, kateri je po njegovi misli slučaju primeren“.

Ako se posestnik vsled odškodnine, ki jo je določila politiška deželna oblast, čuti „prikrajšanega v svojih pravicah“, sme zahtevati odločbo sodnika proti onim, o katerih misli, da so se okoristili (§ 9. zak. s 3. dne aprila 1875. l.). Sodnik ni pri tem vezan na postavna dokazna pravila, ampak sodi po svojem prostem prepričanju (§ 5. zak. s 27. dne junija 1885. l.). S tem, da kdo kliče v pomoč odločbo sodnika, pa ne ustavi izvršitve namestništvene odločbe gledé odškodnine.

Odškodnina, ki se je priznala radi izkrčenja vinogradov, se razdeli po § 8. zak. s 3. dne aprila 1875. l. med vse posestnike vinskih nasadov one dežele, v kateri se je izvršilo izkrčenje, in sicer po razmeri zemljiškega davka (brez doklad).

Najprej glavarstvo razglasi uspeh pogajanja gledé odškodnine in razdelitev celega zneska med posamezne posestnike v vseh vinorodnih krajih v deželi. Morebitni utoki proti temu se morajo podati pri glavarstvu v 14 dneh od dne razglasila v dotični občini. Deželnemu odboru mora namestništvo (deželna vlada) tudi naznaniti uspeh pogajanja o odškodnini. Deželni odbor lahko poda v 14 dneh potem, ko se mu je to naznanilo, utok na poljedelsko ministerstvo.

Ako se ni podal utok ali pa se je o utoku pravo-močno odločilo, se potirja prispevek, ki pripade na posameznega posestnika vinograda za odškodnino, pri naslednjem obroku zemljiškega davka.

Iz tega postopanja pri odškodnini za izkrčenje se torej razvidi, da morajo škodo, ki nastane vsled izkrčenja v vinogradih, plačati vsi posestniki vinogradov v deželi. Olajšave se dovolijo le tedaj, ako deželni zalog prevzame tretjino odškodnine, ker po § 6. zak. s 27. dne junija 1885. l. v tem slučaju nosi tudi država tretjino odškodnine, tako da morajo posestniki vinogradov v deželi plačati samo še ostalo zadnjo tretjino.

Vsi ti predpisi pa, kakor rečeno, v Avstriji sedaj nimajo več velike važnosti, ker se le malokdaj uporablja izkrčenje.

(Brez koleka).

Slavno c. kr. okrajno glavarstvo!

Z odlokom slavnega c. kr. okrajnega glavarstva z dne se mi je naročilo, ker se je pokazala trtna uš v naši občini.

a) da uničim v svojem vinogradu parcelna št. . . . , četudi še ni okužen od trtne uši, ves nasad,

ali:

b) (da uničim v svojem vinogradu parc. št. . . . , četudi ni bil še neploden, ampak se je bilo nadejati še okoli polovice srednjega vinskega pridelka, ves nasad),

ali:

c) (naj opustim v svojem vinogradu parc. št. . . . za pet let obdelovanje za vino in naj vpeljem kako drugo obdelovanje),

ali:

d) (prepovedalo se mi je na njivi parc. št. . . . , ki je vsled kakavosti tal in po svoji ugodni legi posebno pripravna za vinograd, četudi je oddaljena nad 500 metrov od okuženega kraja, nasajati trte).

Vsled tega imam naslednje izredne troške: Ad a) b) c).

1) za odrezanje trt:

. dnin po gld. . . kr. . gld. . . kr. .

2.) za izkopavanje korenin:

. dnin po gld. . . kr. . gld. . . kr. .

3.) za preoravanje zemljišča:

. dnin z volmi po gld. . . kr. .

. navadnih dnin po gld. . . kr. . gld. . . kr. .

Skupaj gld. . . kr. .

Razven tega imam še občutljivo škodo, ker izgubim vinski pridelek v letu.

Pridelek bi bil znašal najmanj . . . hl ^{belega} _{črnega} vina po . . gld. kr. ., tako, da znaša moja škoda . . gld. . kr.

Pa tudi v naslednjih letih ne bom imel nikakega čistega pridelka, čeprav se mi je dovolilo, da smem nasaditi ameriške trte,

ali:

(radi premembe obdelovanja bom imel le zelo zmanjšan pridelek).

Ker sem že vse pripravil, da nasadim trte, posebno, ker sem že pripravil izvrstne kolči, imam vsled tega škodo, ki znaša, če jo nizko cenim, za gld. . . kr.

V zmislu § 6. zak. s 3. dne aprila 1875. l., št. 61. drž. zak., prosim, da se mi v tem oziru prizna primerana odškodnina.

Kraj, dan . . .

I. I.

posestnik h. št. . . .

Slavno c. kr. okrajno glavarstvo!

Z odlokom slavn. c. kr. okrajnega glavarstva z dne mi je bilo naročeno, naj na svoji njivi parc. št. . . . , ki meji na vinograd, ki je okužen od trtne uši, eno rajdo (na pr. 2 sežnja) popolnoma in globoko preorjem. Na ti parceli je rasel (n. pr. krompir), ki je vsled tega na imenovani rajdi popolnoma uničen. od katerega bi pa jaz bil imel dohodka metr. centov krompirja in listje za krmo. Tako imam škodo, katero cenim najmanj na metr. centov krompirja po gld. . . kr in metr. centov listja po gld. . . kr., skupaj torej na gld. . . kr.

Po § 10. zak. s 3. dne aprila 1875. l., št. 61. drž. zak., prosim, da se mi prizna za to primerna odškodnina.

Kraj, dan . . .

I. I.

posestnik h. št. . . .

Za utoke, ki se podajo, če se odškodnina ni prav odmerila, ni mogoče tako lahko podati obrazca radi različnosti slučajev, ki so mogoči. Taki utoki gredo na namestništvo, a uložiti se morajo pri glavarstvu in so prosti kolekov.

Potrnilo

s katerim potrjuje podpisani občinski predstojnik, da se je na parceli št. . . . posestnika I. I., stanujočega v št. . . . konstatovala trtna uš.

Kraj, dan . . .

I. I.

(Pečat)

občinski predstojnik.

Razne reči.

— Ravnanje z mlekom in s surovim maslom. Pravilno ravnanje z mlekom in s surovim maslom vpliva jako znatno na njega kakovost in okus; žal, da ljudje na to tako malo pazijo. Ponekod ravnaajo pri molži itd. neverjetno „po domače“, snažnost pa se največkrat uprav čudovito zanemarja.

Mnogo je ljudij, ki se vesele, da so pri molži dobili tako snažne in bele roke, da se jim ni treba posebej umivati. Ako se skrbi za primerno uredbo hleva, za nizke jaslji, kratke staje, vsakdanje odstranjevanje gnoja; ako se živini večkrat nastilja, ako se pazi, da je v hlevu dober zrak, ako se omogoči odtakanje gnojnice in ako se živina vsak dan snaži s krtačo in šohalom, vpliva to zelo na čistost in okus mleka in seveda tudi surovega masla. Ako se nadalje pazi, da si tisti, ki molžejo, pred molžo osnažijo roke, da umijejo vse posode in da se umije tudi vime, ako je cedilo vedno lepo in čisto, ako se mleko hrani v čistih posodah, v čisti omari in v posebni shrambi za posnemanje, kjer se ne kadi in kjer ni prahu, dima, in se nič ne dela, kar povzroča kaj takega, se dobi, če je toplota vedno prava, izborna, čisto in okusno surovo maslo.

— Dobro in veliko krme dobimo, če sejemo grah in turščico skupaj in to potem pokosimo zeleno.

— Orehi najbolje uspevajo na brdih z globoko, nekoliko kamenito prstjo. V mokri zemlji oreh ne uspeva. Naj tudi zraste, pa ne rodi in rad pozebe.

— Molža brejih krav. V sedmem ali osmem mesecu brejosti je treba z molžo prenehati, ako mleko ne neha samo, kajti krava potrebuje sokove za mladiča. Včasih se pa zgodi, da se vime kratko pred porodom tako napne, da jo je treba nekoliko izmlesti, da ne pritisne kaka bolezen.

— Kako se vrane odvrčajo od turščice na polju. Semenska turščica se pred setvijo namoči v vodi, v kateri se je kuhal teloh (*Helleborus albus* L.). Ta namaka turščici ne škoduje, po praktičnih izkušnjah pa se je baje dobro obnesla proti vranam.

— Ne dajajte otrokom ne vina, ne piva, ne žganja! Kolikokrat je videti, da nespametni stariši svojim otrokom dajo to ali ono teh pijač. Nikdar se ne more dovolj povdarjati, da otroci vsled uživanja alkohola trpe škodo na telesu in na duhu. Alkohol je otrokom strup.

— Lesne razpoke zamaži s takim le mazilom: Vzemi enake dele smrekove smole in voska, raztali jih nad ognjem ter prideni prav majhnih delov dotičnega lesa, in sicer kolikor moči mnogo. Kadar je smola raztopljena, zamaži z njo razpoke v lesu.

— Zakaj so kumare časih grenke. Poleg pomanjkanja mokrote vpliva na okus kumar tudi solnce. Dokler leže kumare v senci kumarnih listov, ohranijo vedno dober okus, ako pa listje vsled prehudo pekočega solnca ovane, se skrči ter zaradi tega kumare nimajo dovolj sence in postanejo grenke. Ako torej hočemo preprečiti, da kumare svojega dobrega okusa ne izgube, skrbimo za sveže, živo perje, s tem, da jim pridno in pogosto prilivamo.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 88. So li ročni mlinci za žito dobri in priporočila vredni? Za naše hribovske posestnike bi bili jako umestni, če bi delo dobro opravljali. (A. S. v Š.)

Odgovor: Če se ne zahteva posebno fina moka, potem pač zadoščajo taki ročni mlinci. Ker se pa od rži in pšenice zahteva boljša moka, kateri se morajo odvzeti otrobi, zato navadni ročni mlinci zadoščajo za mletev turščice, ne pa za mletev drugega žita. Boljši ročni mlinci, kateri jemlje iz moke tudi otrobe (ki imajo „pajtelj“), se pa težko gonijo in so vrhu tega zelo dragi.

Vprašanje 89. Pri nas se nahajajo na trtah zalege mrčesjih jajec, kakeršnih Vam pošljem na ogled. Pri nas menijo, da so to jajca trtne uši, a meni se to zdi neverjetno. Od katerega mrčesa so ta jajca? Ali je ta mrčes škodljiv in kako ga je treba zatirati? (L. Z. v P.)

Odgovor: Čudno se nam zdi, da dobivamo o tej zadevi toliko vprašanj, dasi smo že ponavljaje v tem listu pisali o trsnem kaparju, t. j. o mrčesu, katerega jajca se nahajajo na trtah. Rjavi mehurčki so posušene samice trsnega kaparja in pod njimi se nahajajo jajca. Ta mrčes utegne biti nekoliko škodljiv, ako bi kakšno leto nastopil v posebno veliki množini; pa tudi takrat bi ne napravil posebne škode. Trsnega kaparja zatiramo z ostrgavanjem teh posušanih samic, oziroma njih zalege raz trte.

Vprašanje 90. Zgraditi moram mnogo plotov, kar vzame silno veliko časa in porabi se veliko lesa. Bi li ne bil z ozirom na njegovo trajnost cenejši žičnat plot? Kje se dobi in koliko stoji meter take žice? (M. S. v D.)

Odgovor: Na vsak način je plot iz pocinjene žičnate mreže vsega priporočila vreden. Kmetijska družba je ogradila pred 12 leti svojo drevesnico s $1\frac{1}{2}$ m visoko tako mrežo, vrhu te je pa potegnila še bodečo žico, tako, da je plot 2 m visok. Mreža je napeta na hrastovih stebrih, ki so bili dobro namazani s karbolinejem. Ta ograja, katere meter je z delom, mrežo, žico in stebri vred stal 1 gld. 30 kr je še danes taka kakor nova. Pri nas izdeluje take mreže M. Pakiž v Ribnici, a tudi v tvornici na Savi Vam bodo radi dali vsa potrebna pojasnila.

Vprašanje 91. Vrane nam delajo na polju tako škodo, da smo na pr. turščico že vsi drugič sadili, pa tudi to so vrane skoraj vso uničile. Strašila se nobenega ne boje, streljati jih pa ne smemo. Ali bi se dobil kak strup, ki bi vrane ugonobil, oziroma, ali bi družba mogla izposlovati, da bi vrane smeli streljati. Če se nič ne zgodi v tem oziru, prisiljeni bomo turščico opustiti, kar bi bilo za nas, že tako revne kmete, hud udarec. (Fr. L. v H.)

Odgovor: To ni res, da bi se vrane ne smele streljati. Na podlagi § 2. našega deželnega zakona s 17. dne junija l. 1870. se smejo vrane vsak čas loviti in pobijati. Po § 4. ravno tega zakona se smejo vrane streljati s puškami, a v to mora privoliti posestnik zemljišča in najemnik lova, kar pri Vas menda ne bo težko doseči. Seveda mora imeti dotičnik, ki strelja, tudi orožni list. — Vrane zastrupljati iz mnogih ozirov ne kaže. — Sicer pa morete preprečiti, da vrane ne bodo pulile turščice iz zemlje, na ta način, da seme poštopate z rudečo barvo, ki se imenuje mini; ali svinčena rusovina. Ta tvarina je vranam zopna in tudi škodljiva.

Vprašanje 92. Imam kravo, ki ima v zadnji nogi krč. Med hojo poteguje nogo za saboj, dokler se ne razhodi. Vzrok bo menda to, ker je stala na mokrih tleh. Kako naj odpravim krč? (J. S. v V.)

Odgovor: Krava nima krča, ampak je skoraj gotovo prehlajena ter ima protin (revma). Zdravljenje protina je dolgotrajno ter je morate prepustiti živinozdravniku.

Vprašanje 93. Od kod prihaja, da so pri nas črešnje vse črvice, dočim so vipavske vedno zdrave? (J. P. v T.)

Odgovor: Črvice črešenj naredi črešenjeva muha (*Spilograpta cerasi*), katere ličinka (črv) živi v črešnji, potem pa zleze v zemljo in se drugo leto prelevi v muho in zopet stavi svojo zalego v črešnje. Druge pomoči ni, kakor dosledno pobiranje vseh črvicev črešenj, ki se potem na primeren način tako spravijo, da črvi iz njih ne morejo v zemljo. To bi pa morali delati dosledno vsi posestniki, sicer se ne ubranite te škodljivke. Črvice črešenj pustiti ležati na tleh ravno najbolj pomaga k razširjanju te škodljivke.

Vprašanje 94. Priporočajo mešati bakreno galico mesto z apnom s sodo, kadar se pripravlja mešanica za škropljenje trt. Ali je kaj na tem in ali je ta zmes priporočljiva? Meni bi ta zmes bolj ugajala, ker bi bilo delo z njo snažnejše. (C. B. v N.)

Odgovor: Vpliv sode v raztopini bakrene galice je ravno tako dober, kakor vpliv apna, in zmes se tudi na listju dobro drži. Slabe strani sodine mešanice so pa višja cena in to, da se mora zmes precej porabiti, dočim zmes z apnom ostane cele mesece porabna. Tudi to ni dobro, da se ne pozna, kje se je škropilo s sodino zmesjo; zato se ob škropljenju lahko izpuste cele vrste trt. Za napravljane mešanice se vzame za dobro četrtno več sode kakor bakrene galice.

Vprašanje 95. Pečam se s čebelarstvom. Naravno je, da roji včasih sedejo na tuja tla. Imam pa soseda, ki mi dela pri vsajanju rojev sitnosti, zato vprašam, **ali mi sosed more braniti roje vsajati na njegovih tleh?** (I. T. v L.)

Odgovor: Glede tega vprašanja velja § 384. občnega državlanskega zakonika, ki slove: „Domači roji in druge krotke ali ukročene živali niso predmet prostega živalskega lova, temveč ima njihov lastnik pravico, zasledovati jih na tujem zemljišču; vendar mora lastniku zemljišča povrniti škodo, ki jo je pri tem napravil. V slučaju, ako lastnik roja plemenjaka ne zasleduje v dveh dneh, ali ako ukročena žival sama od sebe izostane dvainštirideset dni, sme jo na javnem zemljišču ujeti in obdržati vsakdo, na zasebnem pa zemljiščni posestnik“. — Iz tega razvidite, da imate pravico do ubeglega roja dva dni na tujem posestvu, in ako Vam sosed s silo zabrani roj v tem času vsaditi, morete ga za škodo tožiti.

Vprašanje 96. Krava, ki dobi dvakrat na teden soli, **gloje jasi?** Kaj naj storim, da ji odpravim to razvado? (K. R. v Z)

Odgovor: To ni razvada, ampak nasledek bolezni vsled motenega prebavljanja, katero povzroča pokvarjena ali slaba, malo tečna krma, kislo seno ter sploh krma, kateri manjka fosforovokislega apna. Pričnite krmi redno dodajati to apno, in živina bo nehala les glodati.

Vprašanje 97. Pri nas napada vsako leto našo **goved bolezen, ki jo imenujemo „sajevka“.** Pri tej bolezni živina izgubi slast po jedi, postane medla in mršava ter šči kri. Bolezen se pokaže spomladi, posebno ob premembni pašnikov. Sploh se bolezen raje pojavlja v nižavi. Če živinče to bolezen preboli, je navadno drugič ne dobi. Najboljše zdravilo je voda, a tudi ta največkrat ne pomaga. Kaka je ta bolezen, od kod pride in kako naj se zdravi? (M. K. v Z)

Odgovor: Taka splošna krvomočnost govedu, ki se sme kužna imenovati, se kaže po mnogih krajih, koder se pase živina po močvirnih gozdnih pašnikih ali v bližini gozdov. Ta krvomočnost pa ni ista, ki jo dobe posamezne govedu, če jedo igličevje, ampak je krvna bolezen, ki nastane vsled uživanja krme, ktera je namešana z nekim strupom, ki razkraja kri. Kteri strup je to, ni še dognano, a izkušnja uči, da se ta bolezen najraje tod kaže, koder so močvirna tla, koder rasto jelše, razne kisle trave, zlatice itd. Dognano je pa, da te rastline same na sebi ne povzročijo bolezni, ampak da so le nekako kazalo za taka tla, na kateri raste taka strupena krma. Edino zanesljivo sredstvo proti tej bolezni je to, da se živina ne pusti po takih pašnikih, ali pa da se vsi pašniki dobro osuše. Kakor hitro kažejo znamenja, da ima žival to bolezen, se mora takoj spraviti na drug, zdrav pašnik, ali pa se mora krmiti v hlevu z dobro in zdravo zeleno klajo.

Gospodarske novice.

* † **Velečastiti gospod Valentin Bernard**, župnik v Studenem ter jako marljiv ud naše družbe, je umrl 18. dne t. m. Naj počiva v miru!

Modra galica. kolikor je bilo pravočasno naročene, je vsa razposlana. Meseca junija ima družba še dva vagona galice na razpolaganje, in sicer po 25 kr. kilogram. En vagon

te galice, ki pride početkom meseca junija v Ljubljano, je uže oddan, drugi vagon, ki pride sredi meseca, je pa še na razpolago. Opozarjamo vse tiste, ki nimajo dovolj galice za drugo in tretje škropljenje, naj se kmalu oglase, da ne pridejo v zadrego.

* **Sive bika, muricodolske pasme**, oddajal bo slavni deželni odbor sredi meseca junija. Opozarjamo kmetovalce na dotični razglas med uradnimi vestmi današnje številke.

* **Letošnji občni zbor** c. kr. kmetijske družbe kranjske bo v četrtek 8. dne julija po običajnem vzporedju. Vabilo je objavljeno med uradnimi vestmi današnje številke.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Vabilo gospodom družabnikom c. kr. kmetijske družbe kranjske

na

OBČNI ZBOR,

ki bode v četrtek, 8. dne julija 1897. t., ob 1/2 9. uri dopoldne v dvorani mestne hiše v Ljubljani.

VZPORED:

- 1.) Prvomestnik prične zborovanje.
- 2.) Poročilo o delovanju glavnega odbora v l. 1896.
- 3.) Predložitev družbinega računa za leto 1896. in proračuna za leto 1898. (Račun in proračun se pošljeta gg. družabnikom še o pravem času, razpoložena sta pa v nadroben pregled v pisarni kmetijske družbe.)
- 4.) Volitev družbinega podpredsednika namesto umrlega dosedanjega podpredsednika gospoda grajščaka Jos. Fr. Seuniga.
- 5.) Volitev enega odborika namesto po pravilih izstopivšega gospoda knezoškofjskega tajnika Jos. Šiške.
- 6.) Poročila in predlogi odborovi.
- 7.) Poročila in predlogi podružnic.
- 8.) Nasveti in prosti govori posameznih družabnikov.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 31. dne maja 1897.

Ivan Murnik s. r.,
načelnik.

Gustav Pirc s. r.,
tajnik.

Razglas.

Deželni odbor bo oddal meseca junija t. l. 10 bikov plemenjakov sive muricodolske pasme, in sicer v prvi vrsti občinam, in le, če bi se teh ne zgledalo zadostno število, tudi privatnim živinorejcem.

Prošnje za bika naj se pošljejo do 12. dne junija t. l. deželnemu odboru kranjskemu v Ljubljani.

Pogoji, pod katerimi se bodo biki oddajali, so naslednji:

- 1.) Bik se mora pravočasno prevzeti na oni postaji, katero določi deželni odbor.
- 2.) Pri prevzetju bika se mora zanj plačati polovica nakupnih stroškov.

3. Prejemnik bika se mora zavezati, da ga bo imel dve leti za plemo in da povrne po 5 gld. za vsak mesec, če bi ga iz kakega koli vzroka, vedno pa z dovoljenjem deželnega odbora, prodal pred pretekom dveh let. Nasprotno pa deželni odbor dovoli nagrado 20 gld., če se bo bik rabil najmanj 4 mesece čez dve leti za plemo, za vsak nadaljni mesec pa po 5 gld.

Od deželnega odbora kranjskega.

V Ljubljani, 21. dne maja 1897.

Razglas

glede sprejema žrebet v žrebetišče c. kr. kmetijske družbe v Št. Jarneju.

Žrebeta se sprejemajo v to žrebetišče od 1. dne junija t. l. naprej ter veljajo za sprejem naslednji pogoji:

1.) V žrebetišče se sprejmo v deželi storjena zdrava žrebata, ki so last kranjskih posestnikov (kar je treba dokazati s spuščalnim listom), in sicer:

a) nepodkovane žrebice, ki bodo za plemo, in valahi do četrtega leta,

b) žrebčki do enega leta.

2.) Doba paše traja do 15. oktobra; prej se pa smejo žrebata vzeti iz žrebetišča le z dovoljenjem načelnika šentjarnejske podružnice ali blagajnika gospoda Novoselca, ter je treba povedati vzrok, zakaj se žrebe vzame. Sprejem žrebet se zgodi pri imenovanih dveh gospodih.

3.) Lastnik žrebata je zavezan dati za vsak dan in za vsako žrebe 6 kg sladkega in neoblačenega dobrega sena. Za oddaljene posestnike priskrbi tudi podružnica seno, in sicer za ude po 1½ kr., za neude pa po 3 kr. kilogram, ki morajo plačati seno vsak mesec naprej, drugače se jim zaračunajo zamudne obresti.

4.) Krma se sprejema vsak 1. in 14. dan v mesecu. Če kdo zamudi donesti krmo, krmilo se bo žrebe na njegove troške dalje.

5.) Zaradi olajšanja dela se mora seno v žrebetišče dovažati v mrežah.

6.) Za nezgode pri žrebetih se ne prevzame nikaka odgovornost.

7.) Posestniki žrebet, ki niso udje šentjarnejske podružnice, plačajo po 5 gld. pristojbine za konjarja.

8.) Le na izrecno zahtevo posestnika žrebet se tudi to vsak teden enkrat koplje, ter je za vsako kopelj plačati 10 kr. pri blagajniku.

9.) Upravo žrebetišča ima podružnica c. kr. kmetijske družbe v Št. Jarneju, na katero se je obračati v vseh zadevah žrebetišča.

Na koncu pašne dobe, pri prevzetju žrebet, potrdi podružnica v spuščalnem listu, da se je žrebe res redilo v žrebetišču v Št. Jarneju.

Opomnja: Ker je konjarju strogo zapovedano gledati na red in snažnost ter na pravilno in lepo ravnanje z žrebeti, zato naj se vsak opažen prestop te zapovedi takoj ustno ali pismeno zgodi podružničnemu načelniku.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 15. dne maja 1897.

Razglas

o oddaji čistokrvnih izvornih bikov simentalke (rumeno- in belolisaste) pasme.

Podpisani glavni odbor odda nekaj bikov čiste simentalke pasme v tiste kraje po Notranjskem, Dolenjskem in v okolico Ljubljane, koder marajo za pisano živino, ki je mlečna in daje velike vole.

Te bika bode odbor oddajal na podlogi došlih prošenj, in sicer z ozirom na potrebe čistokrvnih plemenjakov po dotičnih krajih.

Vsak prosilec za bika mora v prošnji naznaniti, oziroma zavezati se:

1.) da je pripravljen bika vzprejeti o pravem času na družbenem poskusnem dvorcu na Viču poleg Ljubljane;

2.) da plača ob vzprejemu bika polovico tistih troškov, ktere je podpisani odbor imel zanj pri nakupu in pri vzreji čez zimo. (Biki stoje družbo do 300 gld. torej je polovična cena 150 gld.);

3.) da podpiše zavezo pismo, s katerim se zaveže prejetega bika imeti dve leti za plemo in, če ga iz ktere koli zadostnega

vzroka z dovoljenjem podpisanega odbora proda, povrniti po 5 gld. za vsak mesec, kar ga pred časom odda.

Živinorejci, kateri bodo prejetega bika imeli čez 2 leti za plemo, in sicer najmanj 4 mesece dalje, dobodo po 20 gld. in za vsak nadaljni mesec po 5 gld. nagrade.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 31. dne marnija 1897.

Naznanilo in razglas.

Novo šolsko leto na podkovski šoli ljubljanski se prične 1. dne julija 1897. leta.

S poukom v podkovstvu je združen tudi nauk o ogledovanju živine in mesa. Kdor želi vzprejeti biti v podkovsko šolo, se mora izkazati:

1.) s spričevalom, da se je pri kakem kovaču izučil za kovaškega pomočnika,

2.) z domovinskim listom,

3.) s spričevalom svojega župnika ali župana, da je poštenega vedenja, in

4.) da zna brati in pisati slovenski.

Ubožni učenci morejo tudi dobiti štipendije po 60, oziroma 50 goldinarjev.

Prosilci za štipendije morajo predložiti:

1.) ubožni list,

2.) spričevalo o poštemem vedenju in

3.) potrdilo, da so delali uže dve leti kot kovaški pomočniki.

Prošnje s temi spričevali naj pošljejo vsaj do 15. dne junija t. l. glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

Šola bo trajala do konca decembra 1897. l. Kdor dobro prebije preizkušnjo, more po zakonu iz 1873. leta dobiti patent podkovskega mojstra, ker sedaj ne more nihče brez preizkušnje postati kovaški mojster. Nauk v tej šoli je brezplačen. Vsak učenec si mora za časa šolanja skrbeti le za živž in stanovanje ter za potrebne šolske knjige. Stanovanje dobodo učenci za majhno plačo v šolski hiši.

Učenci naj se oglase vsaj dva dni pred šolskim začetkom v podkovski šoli na Spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še vedno premalo v podkovstvu izučenih kovačev in zdravnikov kopitnih bolezni, pa tudi premalo izurjenih živinskih in mesovnih oglednikov, zato naj bi skrbela županstva, da dobodo vsaka občina vsaj po enega dobrega kovača in živinskega in mesovnega oglednika.

Ivan Murnik,

predsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Dr. Karol vitez Bleiweis,
začasni vodja podkovske šole.

Naznanilo.

Skušnje na tukajšnji podkovski šoli se bodo vršile 28. in 30. dne junija t. l., in sicer: 28. dne junija skušnja iz podkovstva za kovače, kateri niso hodili v podkovsko šolo, 30. dne junija pa za učence podkovske šole iz podkovstva in ogledovanja klavne živine in mesa. Kovači, kateri hočejo delati to skušnjo, naj se oglase pri podpisanem vodstvu do 15. dne junija t. l.

Vodstvo podkovske šole v Ljubljani,

2. dne junija 1897.

Dr. Karol vitez Bleiweis.

Št. 7320.

Razglas.

Na podstavi člena 5. z nemško državo sklenjenega dogovora o živinskih kugah s 6. dne decembra 1891. l. in točke 5. k temu

dogovoru spadajočega končnega zapisnika (drž. zak. št. 16. iz l. 1892.) ministerstvo za notranje stvari dotlej, dokler se ne ukaže drugače, brezpogojno prepoveduje uvažati govejo živino v kraljevino in dežele, zastopane v državnem zboru, iz nastopnih zapornih ozemelj nemške države, v katerih je razširjena pljučna kuga, in sicer:

1.) Iz vladnih okrajev Potsdam, Devín in Düsseldorf v kraljevini Pruski;

2.) iz okrožnega glavarstva Lipsko v kraljevini Saksonski;

Ta prepoved stopi na mesto prepovedi, izdane vsled razpisa c. kr. ministerstva za notranje stvari z 10. dne marmaja 1897. l., št. 7885., oziroma vsled tuuradnega razglosa s 16. dne marmaja 1897. l., št. 4370.

To se vsled razpisa visokega c. kr. ministerstva za notranje stvari z 9. dne marmaja 1897. l., št. 14.510., daje na znanje z dodatkom, da se prestopki te brezpogojne uvozne prepovedi kaznujejo po državnem zakonu s 24. dne marmaja 1882. l., št. 51., oziroma po § 46. občnega zakona o živinskih kugah in k temu zakonu izdanega izvršitvenega ukaza, drž. zak. št. 35. in 36. iz l. 1880.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, 13. dne marmaja 1897.

Št. 7399.

Razglas.

Z ozirom na zdanje stanje svinjske kuga na Kranjskem je c. kr. namestništvo v Trstu razglas s 23. dne marmaja 1897. l., št. 5582., razveljavilo ter glasom razglosa z 10. dne marmaja t. l., št. 9637., prepovedalo na Primorskem uvažati žive prasičev iz političnih okrajev Kočevje, Krško, Ljubljana, Litija, Rudolfovo, Črnomelj in iz mestnega ozemlja ljubljanskega.

To se razglaš z dodatkom, da se prestopki te prepovedi, ki je stopila v veljavnost

12. dan marmaja 1897. leta,

kaznujejo po državnem zakonu s 24. dne marmaja 1882. l., št. 51.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, 15. dne marmaja 1897.

Št. 7582.

Razglas.

Na podstavi zadnjih uradnih izkazov o nalezljivih živinskih kugah na Ogerskem in Hrvaško-Slavonskem in zadnje čase, kakor je dognano, zanesenih kužnih boleznij, c. kr. deželna vlada dotlej, dokler se ne ukaže drugače, v zmislu razpisa visokega c. kr. ministerstva za notranje stvari s 13. dne marmaja 1897. l., št. 13.672., ukazuje nastopne zaporne odredbe zoper uvažanje prežvekovavcev in prasičev na Kranjsko.

A. Proti Ogerski.

Zaradi

1.) plučne kuge je uvažanje goveje živine prepovedano iz komitatov: Orava, Liptov, Nograd, Nitra, Požun (izvzemši ozemlje otoka Čalokez), Sepeš in Trenčin, potem iz kraljevega svobodnega mesta Požun;

2.) kuge v gobcu in na parkljih je uvažanje prežvekovavcev in prasičev prepovedano

a) iz komitatov: Barš, Nograd in

b) iz kraljevega svobodnega mesta: Šelmec-Belabanya;

3.) svinjske kuge je uvažanje prasičev prepovedano

a) iz komitatov: Abany-Torna, Arad, Bač-Bodrog, Békés, Bereg, Bihar, Gömör-Kis-Hont, Nograd, Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun, z izvzetim svinjskim pitališčem v Köbanji (Steinbruch), Sabolc, Satmar, Seben, Silagy, Temeš, Torda, Aranyos, Torontal, Ung, Zala in Zemplén, potem

b) iz kraljevih svobodnih mest: Arad, Debrecin, Keckemet, Kolosvar, Pančova, Sabadka, Seged, Sopronj, Novisad in Zombor.

B. Proti Hrvaško-Slavonski.

Zaradi

1.) kuge v gobcu in na parkljih na Hrvaško-Slavonskem je uvažanje prežvekovavcev in prasičev prepovedano iz velike županije Zagreb in iz mestnih ozemelj, ki ležé v tej veliki županiji;

2.) svinjske kuge je uvažanje prasičev prepovedano

a) iz kraljevih velikih županij: Požega in Zagreb;

b) iz ozemelj kraljevih mestnih okrajev: Petrinja, Sisek, Kostajnica, Ivanić in Brod.

Določila o uvažanju zaklanih prasičev v nerazkosanem stanju, tako, da se jih držé še ledvice in da je nedotaknjena ledvična mast, v konsumni kraj Ljubljana na Kranjskem ostajajo še nadalje v veljavnosti.

Iz ostalih neokuženih komitatov in mestnih okrajev Ogerske in Hrvaško-Slavonske je uvažanje prežvekovavcev v obče, pitanih prasičev (s 120 kilogr. žive teže) pa samo po železnici in samo v mestno klavnico v Ljubljani dopuščeno tako, da se takoj pokoljejo.

Te nove odredbe stopijo v veljavnost

20. dne marmaja 1897. l.

ter se namesto onih, ki so bile ukazane s tuuradnima razglasoma s 26. dne marmaja 1897. l., št. 4825., in 30. dne aprila 1897. l., št. 5106., razglašajo z dodatkom, da se njih prestopki kaznujejo po zakonu s 24. dne marmaja 1882. l., drž. zak. št. 51., odnosno po § 46. splošnjega zakona o živinskih kugah in po izvršitvenem ukazu, izdanem k temu zakonu.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, 17. dne marmaja 1897.

Št. 7757.

Razglas.

Ker je svinjska kuga v političnem okraju Kočevje zdaj razširjena samo v štirih dvorcib, zatorej deželna vlada razveljavlja tuuradni razglas s 6. dne aprila t. l., št. 5513., vsled kterega je bilo prepovedano izvažati, uvažati in goniti prasičev in napravljati semnje v tem političnem okraju, ter spet dopušča prosti promet s prasiči v tem okraju.

To se razglaš z dodatkom, da se ta razglas ne dotika zapornih odredb, ki jih je ukazalo c. kr. okrajno glavarstvo v Kočevju gledé še okuženih dvorcev tega okraja.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, 19. dne marmaja 1897.

Listnica uredništva.

T. W. v D. Lepilo se sploh ne rabi za pritrditev umetnega satovja na okvirčke, ampak se satovje pomoči v raztopljen vosek ter se potem pritiska na okvirček. — Iz kakšnih nezrelih jagod hočete delati očet? — Po našem mnenju bo tudi za Vaše kraje belanska pasma najboljša.

M. Š. S. v L. S pratiko nima naša družba nič opravila. Če bi hoteli v pratiko sprejeti vse take reči, potem bi se pa razširila v velik koledar, ki bi se ne mogel prodajati po par krajcarjev. Majhna cena je pa pri pratiki ravno merodajna.

L. Ž. v G. Žvepla za trte naša družba ne oddaja. Glede sadja Vam ne vemo nič svetovati.

T. v G. Prostor za šolski svet pač ne pojde kupiti potom razlastitve.

U. P. v L. Kavčuka za kritje streh ne poznamo, zato Vam ne moremo odgovoriti na Vaše vprašanje.

A. P. v B. Če bi hoteli odgovoriti na Vaše vprašanje, zado-stovala bi nam komaj cela številka „Kmetovalca“. Zemljo pripraviti na ta način za špargeljnjak bi bilo pač nespametno. Za letos je uže prepozno; oglasite se enkrat pozimi, in takrat hočemo objaviti navod o pridelovanju špargljev.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 10.

V Ljubljani, 31. maja 1897.

Leto XIV.

Tržne cene.

Deželni pridelki:

V Ljubljani, 31. maja 1897. (Izvirno poročilo.)

Semena: Domača detelja novo blago gld. 40.— kr. do gld. 45.— kr.; nemška detelja (lucerna) gld. 45.— kr. do gld. 55.— kr.; gorenjska repa gld. 30.— kr.; laneno seme, domače ozimno gld. 10.— kr.; konopno seme gld. 10.— kr. do gld. 10.25 kr.; kuminovo seme gld. 26.— kr. do gld. 28.— kr.

Fižol: Rudeči ribniški gld. 6.— kr.; rudeči Hrvat gl. 5.— kr.; prepeličar (koks) gld. 9.— kr. (Vse cene semen in fižola veljajo za 100 kg čistenege blaga, kakor ga kmetovalci pripeljejo na prodaj i. s. novo blago.)

Suhe češplje: v dimu sušene gld. 16.— kr. do gld. 16.50 kr. brez dima sušene gld. 18.— kr. do gld. 21.— kr.

Orehi domači: gld. 14.— kr. do gld. 15.— kr.

Ježice nove: gld. 3.50 kr. do gld. 4.50 kr. za 100 klgr.

Med: od gld. 29.— kr. do gld. 30.— kr.

Kože: Goveje, težke nad 40 kg po gld. 33.— kr. do gld. 34.— kr.

„težke od 30 do 40 kg „ „ 27.— „ „ 28.— „

„ lahke „ „ 28.— „ „ 29.— „

(Te cene veljajo za 100 kg in sicer za kože izdelane po tukajšnjih običajih z rogovi vred. Bikove kože po 25 kr. klgr.)

Telečje kože: 45 kr. za kg.

Kozličeve kože po gld. —.70 kr. do gld. —.80 kr.

Svinjske kože: Čiste, brez napak 30 kr. za kg.

Druge vrste 18 do 20 „ „ „

Kože lisic po gld. 3.— do 3.50

„ kun „ „ 8.— „ 9.— za par.

„ dihurjev „ „ 2.— „ 2.50

„ vidr „ „ 9.— „ 10.—

Kože zajcev po 10 do 12 gld. za 100 komadov.

Pepelika (potošl) po gld. 16.— 100 kg.

Žito:

V Ljubljani, 29. maja 1897. Pšenica gld. 9.— kr., rž gld. 6.10 kr., ječmen gld. 5.25 kr., oves gld. 6.50 kr., ajda gld. 7.30 kr., proso gld. 6.— kr., turšica gld. 4.75 kr., leča gld. 10.— kr., grah gld. 12.— kr., fižol gld. 10.— kr., seno gld. 2.50 kr., slama gld. 2.14 kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Na Dunaji, 29. maja 1897. Pšenica gld. 7.81 kr., rž gld. 6.46 kr., ječmen gld. 7.30 kr., oves gld., 5.83 kr., turšica gld. 3.87 kr. (Vse cene veljajo za 100 kilogramov.)

V Budapešti, 29. maja 1897. Pšenica gld. 7.63 kr. turšica gld. 3.55 kr., oves gld. 5.26.

Vezi iz pat. gume za požlahtnjevanje trt
po profesorju Göthe-ju kakor po dr. Kröczer-ju
razpošilja edino prave, nedosegljive kakovosti
c. in kr. dvorna tovarna za gumo in celulojid

Glavna zaloga: **J. N. Schmeidler** Podružnica:
7/2 Stifftgasse 19. na Dunaji. I. Graben 10.

Brzjavni naslov: „Gummischmeidler.“ (12—9)

„Kupi pri velikem trgovcu, a ne pri malem!“

To velja sosebno za mojo trgovino, kajti le tako velika trgovina kakor moja ima vsled nakupa ogromnih množic blaga proti takojšnjem plačilu malo stroškov, kar je slednjič le kupovalcu na korist.

Krasni uzorci se pošiljajo zastoni na zasebne kupovalce. Zelo obsežne uzorčne knjige, kakor jih še ni bilo, dobe krojači nefrankovane. (5—6)

Blago za obleke.

Peruvijen in dosking za visokoč. duhovščino, predpisano blago za c. kr. uradniške uniforme, tudi za veterance, požarne brambe, telovadce, livreje, sukno za biljarde in igralne mize, prevleke za vozove, lodne, tudi nepremočne za lovsko suknje, perilno blago, potne pléde od 4 do 14 gld. itd.

Vredno, pošteno, trpežno, čisto volneno sukneno blago in ne cene cunjje, ki niti niso vredne krojaškega dela, priporoča

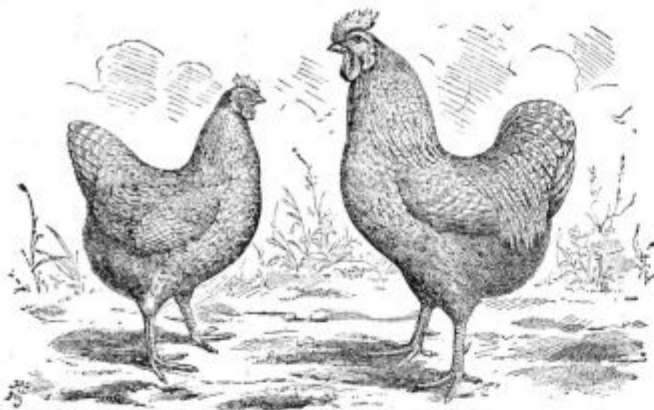
JAN. STIKAROFSKY

v BRNU (Avstrijski Manšester).

Največa tovarniška zaloga v vrednosti $\frac{1}{2}$ milijona goldinarjev.

—♦♦ Pošilja se le po povzetji. ♦♦—

Svarilo! Agentje in krojačari radi prodajajo svoje malovredno blago pod imenom „blago Stikarofskega“. Da se takem sleparijam v oko pride, javim, da tem ljudem sploh svojega blaga ne prodajam.

Jajca za valenje

od najboljših kokošjih pasem za kmetovalce

Houdan, Plymouth Rocks in Laške kokoši po 15 kr. eno
dobiti je pri (44—6)

Jos. Lenarčič-u na Vrhniki.

Nik. Hofmann,

tovarnar kirurških inštrumentov, ume-
talni, ter orožni kovač in nožar
v Ljubljani na Mestnem trgu št. 12,

priporoča bogato zalogo svojo
raznovrstnega v njegovo stroko
spadajočega blaga. Vsa zaloga
obstoji iz lastnih izdelkov in
se za vsako prodano reč jamči,
da je dobra in iz najboljšega
blaga narejena.

Zlasti so v zalogi najboljši
noži za vrtnarje in vinogradarje,
kakor sploh nožarsko in fino
kovaško orodje za kmetovalce,
vrtnarje, vinogradarje, goz-
darje itd.

Reči, ki niso v zalogi, se po naročilu precej in
v najboljši kakovosti naredé. (8—8)

Dr. M. Pirc

(53—2)

uljudno naznanja, da je otvoril svojo

odvetniško pisarno

v Ljubljani, v Gospodskih ulicah št. 4,
v I. nadstropji na levo.

Puškarske izdelke,

priporoča slavnemu p. n. občinstvu, kakor: vsakovrstne
puškarske izdelke najnovjših sistemov, puške:
lovske za brok ali kroglice, kakor tudi take za
tarčo, sobne puške (Flobert), ter orožje v osebno
obrambo.

Vsakovrstna popravila in predelovanja po najnižjih cenah.

Vse pri meni izdelano orožje je samo ročno delo
iz najboljšega materiala; vse puške so uradno preskušene
in dobro uravnane. (1—10)

☛ Za vsako delo sem vestni porok sam. ☛

Obširne ilustrovane cenike, slovenske in nemške, do-
pošiljam na zahtevanje poštne prosto.

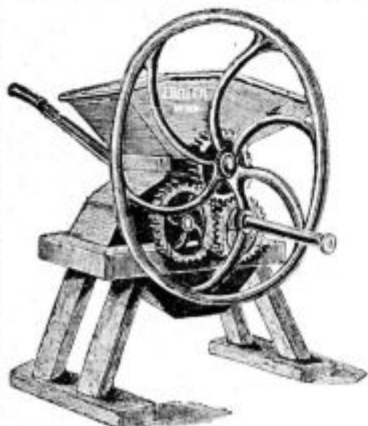
ANTON SODIA, puškar v Borovljah

(Ferlach) Koroško.

Vnovič znižane cene!

Vse stroje za poljedelstvo.

Vnovič znižane cene!

Trijeri (čistilni stroji za žito) v natančni izvr-
šitvi. Sušilnice za sadje in zelenjavo. Škropil-
nice proti peronospori, poboljšani sestav Vermo-
relov. Mlatilnice, mlini za žito, stiskalnice
(preše) za vino in sadje različnih sestav, (te
stiskalnice imajo skoro ono tlačilno moč kakor
hidravlične [vodovodne] preše).

Slamoreznice jako lahko za goniti in po zelo
zmernih cenah. Stiskalnice za seno in slamo,
ter vse potrebne, vsakovrstne poljedelske stroje
prodaja v najboljši izvršitvi (11—6)

IG. HELLER na Dunaju

II./3 Praterstrasse 49.

☛ Pred ponarejanjem se je posebno treba varovati! ☛

Zastopniki se iščejo.

Lepo posestvo

oddaljeno en četert ure od zagorskega premogokopa, s popolnoma novem gospodarskem poslopjem, se proda iz proste roke. Več pove (54-1)

L. Habat v Zagorju ob Savi.

Deloljubne

osebe — povsod — katere trajni denarni zaslužek iščejo, naj pisмено povprašajo pod „Zukunftsvorsorge“ Gradec, poste restante.

(28-5)

Kdo pije
Kathreiner-
Kneippovo sladno kavo?

Vsak, kdor hoče svoje zdravje ohraniti in utrditi, pa ob enem noče pogrešati prijetnega kavinega užitka. Bobova kava je, kakor znano, škodljiva, ker preveč živce razburja; ako se jej pa Kathreinerjeva primeša, jej odvzame škodljive učinke.*****

Vsak jo pije, ki se ne čuti prav zdravega. Posebno za take, ki bolehájo na živcih ali v želódcu, izkazala se je Kathreinerjeva kava, čista brez primesi, v tisočerihi slučajih kot najboljša, najzdravejša in lahko prebavljiva pijača.

Vsak otrok in vsaka ženska naj pije Kathreinerjevo kavo, ki je tečna in se prilega slabemu in rahlemu telesu, naj bo že čista ali mešana z bobovo kavo. S svojim prijetnim, milim okusom se kmalo vsem prikupi. *****

Vsak, ki hoče pri gospodarstvu kaj prihraniti in vendar uživati okusno in zdravo kavo, naj si kupi Kathreinerjevo kavo. Naj bo čista ali mešana z bobovo, ugajala bo pa okus vsakomu.*****

Meni diši najbolje!

Kathreiner-Kneippova sladna kava je v resnici zdrava družinska pijača, čist prirodan plod v celih zrnin, iz najboljšega slada izdelana in po Kathreinerjevem, v vseh deželah priznanem in od največjavnjeh strokovnjakov preskušenem načinu z okusom prave bobove kave prekisana. Kathreinerjeva kava združuje toraj v sebi prijetni okus ptuje bobove kave in vse od zdravnikov priznane dobre lastnosti domačega slada.

Prošnja: Kdor noče biti goljufan in oškodovan, naj pazi pri nakupu na varnostno znamko in na obliko na strani naslikanega izvirnega zavoja z imenom **Kathreiner**.

Zavoji brez imena „Kathreiner“ niso pristni.

Mala naznanila.

Vsak ud c. kr. kmetijske družbe kranjske sme po dvakrat na leto in sicer brezplačno prijaviti med „Malimi naznanili“ kako objavo tikačo se gospodarskega prometa. Objava ne sme presegati dve vrsti in je vsako vrsto čez to število plačati po 5 kr. za vsak natis. Neudje plačajo za objave med „Malimi naznanili“ po 5 kr. za vsako vrsto in vsak natis. Denar je naprej poslati.

Pluge in osipalnice po najboljši in skušeni sestavi izdeluje po 8 gld., močnejše po 9 gld. komad, Miha Preložnik, kovač v Hotinji Vasi, pošta Kranichsfeld, Sp. Štajersko (30)

Dobre osipalnice po 7 gold komad, kakor tudi izvrstne pluge za oranje in okopavanje izdeluje po najnižji ceni Matevž Bregant, kovač v Orehovesi, pošta Kranichsfeld, Sp. Štajersko. (98)

Kranjske panje z 18 okvirčki, nemške pokončne panje z 30 okvirčki v treh vrstah, vse po nemški normalni meri, ter latice za okvirčke in umetno satovje prodaja Anton Znidaršič v Ilirski Bistrici. (103)

90 mernikov lepega, večinoma belega suhega prosa je naprodaj v župnišću v Hinjah, pošta Žužemborg. Fr. Zbašnik, župnik. (107)

Izrjenega mlinarja, z dobrimi spričevali, ali pa dečka, kateri je uže dopolnil 14. leto, da je pošten, sprejme takoj v nov umetni mlin Alojzij Kupec, mlinar pri Sv. Lorencu, pošta Sv. Pavl v Savinski dolini. (111)

Bika plemenjaka, sive barve, muricodelske pasme, želi kupiti Štef. Furlan, posestnik v Mirkah, pošta Vrhnika. (112)

Konja (šimelna), šest let starega 155 cm visokega, želi zamenjati za fuksa 165 cm visokega; drugi pogoji ustmeno. Rihard Mihelič, posestnik v Zagorju ob Savi. (113)

Dečka, kojega veseli se izučiti strojarske obrti sprejme takoj Anton Kette, strojar v Horjulu. (114)

Več bikov čiste belanske pasme je naprodaj pri grajščini Rakovnik, pošta Št. Rupert, Dolenjsko (115)

Tri močna jelova drevesa, spodej 190 cm v obsegu, ima naprodaj Fran Kane, lesotržec v Radomljah pri Kamniku. (116)

Važno za kmetijstvo!

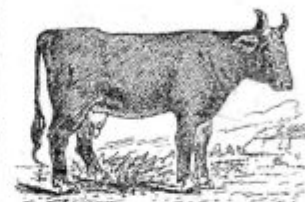
je:

Redilna šupa za kuretino, edino koristna za kokoši, purane, race in gosi. Pospešuje rast mesa in maščobe, kakor tudi množi valjenje jajec
1 zavoj z navodilom 25 kr
5 zavojev samo 1 gld.

Redilna šupa za prašiče. Najboljše varstveno in dijetetično redilno sredstvo za prašiče.
1 zavoj z rabilnim navodilom 25 kr., 5 zavojev samo 1 gld.

Redilna šupa za živino, za konje, rogato živino in ovce i. t. d.

Skoro vže 40 let z najboljšim vspehom malo da ne po vseh blevih v rabi, ako živina ne mara jesti, dalje zboljšuje mlieko.

Zavoj z rabilnim navodom 50 kr., 5 zavojev samo 2 gld.

Vsa ta našeta sredstva se dobijo: (50-2)
v apoteki Trnkócz-ya v Ljubljani zraven rotovža
in se vsak dan s prvo pošto razpošiljajo.

Znižane cene!

ANDR. DRUŠKOVIC

trgovec z železnino v Ljubljani, Mestni trg št. 9 in 10

prodaja kakor bi bila

(9-4)

„razprodaja“

vse potrebno za stavbe, kakor cement, traverze, železniške šine za oboke, kovanja za okna in vrata, lopate, krampe, štorje, itd. itd., vsakovrstno kuhinjsko orodje, poljedelska orodja posebno v veliki izbi

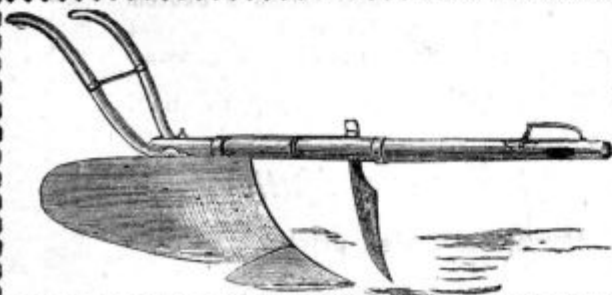
drevesa (pluge)

številna ognjišča in njih posamezne dele, pozlačene nagrobne križe in sploh vse v njegovo stroko spadajoče.

Posebno pa opozarjam gg. posestnike žag na izbojne vodne žage in plle, za kojih jakovost se jamči.

Zunanja naročila se takoj in vestno izvrše. Kar bi ne ugajalo, se radovoljno zamenja, istotako se kupljeno blago radovoljno pošilja na dom ali na napovedani kraj.

— Ceniki pošiljajo se na zahtevanje brezplačno in franko. —

Kovači!

Tu kupujete železo najceneje, pri poštenu vagi in prijazni postrežbi.

Poskusite, in se bode te prepričali!

CARBOLINEUM!